

16. Ломако В. А. Осудність та неосудність за кримінальним правом України: конспект лекції / В. А. Ломако. – Х.: Укр. юрид. акад., 1993. – 24 с.

Старко О. Особое психофизическое состояние женщины как основание смягчения ответственности по ст. 117 Уголовного кодекса Украины. Статья посвящена проблеме особого психофизического состояния женщины во время родов или сразу же после родов как основания смягчения ответственности за умышленное убийство матерью своего новорожденного ребенка. Рассматривая особое психофизическое состояние женщины, следует учитывать совокупность процессов как физического (болевые ощущения, сопровождающие роды), так и психического характера (нервное напряжение во время родового процесса, страх и т. д.), которые способствуют снижению способности четко осознавать значение своих действий и руководить ими. Особое психофизическое состояние присутствует у каждой женщины в соответствующий период, связанный с беременностью и родами, то есть имеет место во всех случаях убийства матерью своего новорожденного ребенка во время родов или сразу после родов. При детоубийстве в основном, как показывает анализ материалов уголовных дел, решение совершить преступление принимается осознанно и, как правило, формируется до родов. Поэтому нельзя утверждать, что в данный момент женщина является ограниченно вменяемой. Изменение волевой и интеллектуальной сфер хотя и происходит, но не вследствие болезненного психического расстройства. Вместе с тем не исключено, что женщина в момент родов или сразу после них может находиться под влиянием болезненного психического расстройства, то есть быть ограниченно вменяемой. Такие случаи, хотя и редко, но случаются в судебной (следственной) практике. Таким образом, особое психофизическое состояние не всегда совпадает с ограниченной вменяемостью.

Ключевые слова: особое психофизическое состояние, убийство, женщина, беременность, роды.

Starko O. Woman's Special Psychophysical State as a Ground of Commutation Liability According to Art. 117 of Criminal Code of Ukraine. The article deals with special mental and physical state of the woman during childbirth or immediately after birth as a base leniency of criminal responsibility for murder of mother of her newborn child. Considering the special psychophysical state of women, it should be taken into account a set of processes of physical (pain sensations that accompany childbirth), and mental nature (tension during childbirth process, fear etc.), which help to reduce the ability to clearly understand the significance of her actions and guide them. Special psychophysical state is present in every woman during the corresponding period associated with pregnancy and childbirth, that is takes place in all cases of mother murder of a newborn child during birth or immediately after birth. As the analysis of criminal case's materials shows the decision to commit a crime is made informed and usually formed before childbirth. Therefore, one can not say that at the moment a woman is restricted sane. Changing of resolute and intellectual spheres though is going on, but not because of morbid mental disorders. However, it is possible that the woman at the time of childbirth or immediately after it may be under the influence of painful mental disorder, that is to be partially sane. Such incidents, although rare, but it does happen in the judiciary (investigation) practice. Thus, a special psychophysical state does not always coincide with restricted sanity.

Key words: special psychophysical state, murder, woman, pregnancy, childbirth.

УДК 343.265

Ю. Фідря

Сучасний стан та перспективи вдосконалення інституту звільнення від відбування покарання з випробуванням

У статті проаналізовано сучасний стан застосування інституту звільнення від відбування покарання з випробуванням в Україні. Висвітлена наукова дискусія щодо окремих спірних питань правової регламентації цього інституту. Одним із шляхів підвищення ефективності даного інституту є внесення змін до розділу XII КК України, зокрема, слід розширити перелік покарань, при призначенні яких можливо звільнення від відбування покарання з випробуванням, і включення до нього арешту; розширення кола обов'язків, які покладаються на звільнену від відбування покарання з випробуванням особу. Пленуму Вишого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ необхідно прийняти окрему постанову з цього питання.

Ключові слова: звільнення від відбування покарання, випробування, іспитовий строк, мета покарання, виправлення.

Постановка наукової проблеми та її значення. У світлі загальносвітової тенденції визнання пріоритету прав та свобод людини і громадянина над іншими цінностями актуалізується гуманістична спрямованість правової політики держави у різних її сферах, у тому числі і кримінально-правовій. Діючий Кримінальний кодекс України (далі – КК України) передбачає цілий ряд пільгових інститутів, спрямованих на реалізацію принципу гуманізму та економії кримінальної репресії. Серед числа найбільш широко застосовуваних – інститут звільнення від відбування покарання з випробуванням. Будучи формою реалізації кримінальної відповідальності [1, с. 143], такий вид звільнення від відбування покарання має багато позитивних сторін як для держави, так і для засуджених. Зокрема, він є дієвим засобом зменшення кількості осіб, що відбувають покарання у місцях позбавлення волі, а отже і способом їх розвантаження та скорочення фінансових витрат держави на утримання. Засуджений, у свою чергу, отримує можливість продовжувати життя у більш-менш звичному для себе ритмі, не відривається від соціально орієнтованих інститутів – сім'ї, місця навчання чи роботи.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Теоретичні та практичні аспекти звільнення від відбування покарання з випробуванням досліджувалися як у загальному контексті інституту звільнення від відбування покарання, так і у рамках окремих дисертаційних робіт, присвячених особливостям цього виду звільнення. Серед науковців, які присвятили свої праці означеній проблемі у різні періоди розвитку науки кримінального права, слід виокремити І. М. Алексєєва, О. М. Звенигородського, А. О. Клевцова, О. О. Книженко, В. А. Ломако, Є. О. Письменського, В. В. Скибицького, Ю. М. Ткачевського, М. І. Хавронюка та інших. Але практика застосування ст. 75-79, 104 КК України виявляє нові проблеми, ставить перед наукою нові завдання, оскільки потребує оперативного реагування на зміну суспільних відносин, швидких відповідей на виклики життя та чимало дискусійних питань. Уявляється, що підходити до розв'язання даних спірних ситуацій слід із залученням усього комплексу наук кримінально-правового циклу, оскільки аналізований інститут функціонує у рамках кримінально-правових, кримінально-процесуальних та кримінально-виконавчих правовідносин.

Мета й завдання дослідження. Метою статті є проведення наукового аналізу окремих проблем правової регламентації та практичного застосування звільнення від відбування покарання з випробуванням, а також розробка пропозицій щодо підвищення ефективності даного інституту. Завдання дослідження обумовлюються метою і полягають у визначенні юридичної природи звільнення від відбування покарання з випробуванням, встановленні механізму реалізації цілей покарання та аналізі окремих передумов застосування даного виду звільнення.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Одним із найбільш гострих дискусійних питань, дослідженню якого приділяється значна увага, є питання юридичної природи звільнення від відбування покарання з випробуванням та його співвідношення із поняттями «кримінальна відповідальність» та «покарання». У теоретичній площині єдності позицій так і не досягнуто. Однак ця проблема має і практичне підґрунтя, оскільки розбіжності у її розумінні призводять до різних, іноді навіть протилежних у різних регіонах нашої держави способів застосування аналізованих норм КК України. Традиційно у науці кримінального права звільнення особи від відбування призначеного їй покарання з випробуванням розглядають як одну з форм реалізації кримінальної відповідальності [2, с. 1; 3, с. 10; 4, с. 192; 5, с. 20]. Проте далі думки розходяться: одні автори визначають цей інститут як самостійний вид заходів кримінально-правового впливу (характеру) [6, с. 9; 7, с. 124], інші розглядають його як вид звільнення від відбування покарання [2, с. 7; 8, с. 13]. Цікавою, але дуже суперечливою є думка С. Ю. Скобеліна, який вважає, що правова природа аналізованого інституту – подвійна: в одних випадках – це звільнення від відбування кримінального покарання (для осіб, які вперше вчинили злочин невеликої або середньої тяжкості), в інших – вид кримінального покарання (для раніше судимих осіб та осіб, які вчинили тяжкі або особливо тяжкі злочини) [9, с. 10]. Слід зауважити, що до такого висновку автор дійшов, опираючись на результати інтерв'ювання засуджених та їх особисте сприйняття застосовуваних до них правообмежень.

На переконання В. Філонова та Є. Назимка, хоча за національним кримінальним законодавством звільнення від відбування покарання з випробуванням не є покаранням, воно має усі його ознаки, а також створює певний режим відбування та реалізації схожого на покарання виду кримінально-правового примусу [10, с. 186]. Зауважимо, що не зважаючи на окремі спільні риси, звільнення від відбування покарання з випробуванням володіє не всіма ознаками покарання.

Покарання є найбільш суворим, крайнім видом не лише заходів кримінально-правового впливу, але й заходів державного примусу у цілому. Крім того, покарання можна розглядати як своєрідний універсальний інструмент впливу на особу, яка вчинила будь-який злочин, тоді як інститут випробування застосовується за наявності певних умов та підстав за вчинення окремих видів злочинів.

Найбільш слушною, на нашу думку, є позиція М. І. Хавронюка. Учений розглядає звільнення від відбування покарання з випробуванням як певний проміжний кримінально-правовий захід між покаранням та звільненням від покарання, який, з одного боку, має ознаки покарання (зокрема, це примусовий захід, який застосовується від імені держави за вироком суду і полягає у передбаченому законом обмеженні прав і свобод засудженого), а з іншого – не є власне покаранням, оскільки як покарання не передбачене у ст. 51 КК України, та прямо віднесене КК України (ст. 75-78) до видів звільнення від покарання [11, с. 344].

Ще одним питанням, на якому варто зупинити увагу, є механізм реалізації цілей покарання у ході застосування ст. ст. 75, 104 КК України. Традиційно в юридичній літературі цілі інституту звільнення від відбування покарання з випробуванням розглядають крізь призму цілей покарання. Мету покарання можна розглядати як певний соціально значущий результат, якого прагне досягти держава, застосовуючи даний інститут до особи, визнаної винною у вчиненні злочину. Відповідно до ст. 50 КК України покарання має на меті не тільки кару, а й виправлення засуджених, а також запобігання вчиненню нових злочинів як засудженими, так і іншими особами.

Науковці по-різному визначають пріоритетність цілей, які можуть бути досягнуті через застосування ст. 75, 104 КК України. Зокрема, О. Книженко вважає, що на перший план виступають такі цілі, як виправлення засудженого і спеціальна превенція, що не виключає можливості досягнення загальної превенції [3, с. 10]. На думку І. Богатирьова, такими цілями є виправлення засудженого, його ресоціалізація і спеціальна превенція [12, с. 158].

Слід зауважити, що із буквального текстуального тлумачення ч. 1 ст. 75 КК України вбачається, що законодавець чільне місце відводить меті виправлення засудженого, під яким відповідно до ч. 1 ст. 6 КВК України розуміється процес позитивних змін, що відбуваються в його особистості та створюють у нього готовність до самокерованої правослужняної поведінки. Виправлення засудженого повинно досягатися шляхом чіткого та послідовного виконання покладених на нього обов'язків активного характеру – вчиняти певні дії та пасивного характеру – утримуватися від вчинення певних дій протягом іспитового строку. Перебуваючи у звичних для себе умовах життєдіяльності, є висока ймовірність того, що у особи нейтралізується криміногенна установка, сформується комплекс позитивних соціально-психологічних рис, які сприятимуть її виправленню.

Однак і інші цілі покарання знаходять свій прояв у ході застосування ст. 75, 104 КК України. Зокрема, каральний вплив досягається за рахунок призначеного судом у обвинувальному вироку покарання, яке «нависає» над засудженим, загрожує реальним виконанням у випадку недотримання умов випробування. Як слушно зазначає Є. Письменський, така загроза повинна змушувати особу переосмислити свою поведінку, задуматися про її моральну складову, докласти певних зусиль для недопущення вчинення нових злочинів [13, с. 98]. Крім того, за змістом п. 1 ч. 1 ст. 89 КК України протягом іспитового строку особа вважається судимою, а якщо строк додаткового покарання перевищує тривалість іспитового строку, то і протягом усього строку додаткового покарання.

Варто зазначити, що каральний ефект звільнення від відбування основного покарання з випробуванням істотно посилюється за умови застосування додаткових покарань в порядку, передбаченому ст. 77 КК України. Хоча доцільність призначення таких покарань викликає певні сумніви серед науковців та практиків. Зокрема, А. Клевцов вважає застосування додаткових покарань у цьому випадку не виправданим та таким, що суперечить юридичній природі звільнення від відбування покарання з випробуванням, оскільки в такому разі повного звільнення від покарання не настає [2, с. 13]. Аналогічної думки притримується й І. Алексеев, який, пропонуючи усунути таке логічне та юридичне протиріччя, зазначає, що при застосуванні випробування суд приймає рішення про непризначення особі будь-якого реального покарання взагалі, а не зокрема [7, с. 125]. Проте з огляду на принципи індивідуалізації та диференціації кримінальної відповідальності суди у кожному конкретному випадку повинні розглядати можливість призначення особі додаткового покарання. Насамперед, це підвищить каральний ефект застосування ст. 75 КК України, а також дасть можливість врахувати те, що особа вчинила злочин із використанням своєї службової чи професійної діяльності або посади. У останньому випадку позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю або позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу як додаткового покарання буде виправданим та доцільним.

Мета спеціальної та загальної превенції реалізується шляхом існування передбаченої законом загрози реального застосування призначеного покарання, а у випадку вчинення нового злочину – застосування та реальне відбування більш суворого покарання.

Безумовно, усі проаналізовані цілі інституту звільнення від відбування покарання з випробуванням перебувають у діалектичному взаємозв'язку та взаємозалежності. Однак залишається актуальною проблема їх досягнення. Уявляється, що елементи кари засуджена особа відчуває на собі завжди у вигляді певних правообмежень та покладення додаткових обов'язків. Інші цілі є певною мірою факультативними, бажаними, але водночас такими, які, на жаль, не завжди реалізуються. Органи, які здійснюють контроль за поведінкою таких засуджених, повинні прагнути до підвищення ефективності виховної та профілактичної роботи з відповідним контингентом. Однак, як свідчить практика, така робота із засудженими проводиться кримінально-виконавчою інспекцією досить формально. Більше того, працівники КВІ допускають зловживання владою чи службовим становищем, часто умисно порушуючи порядок та періодичність реєстрації даної категорії осіб.

Наступною проблемою, на якій варто зупинитися, є види покарань, призначення яких «відкриває шлях» до застосування ст. 75 КК України. У порівнянні із КК України 1960 року (ст. 45) діючий закон збільшив кількість видів покарань, при призначенні яких можливе звільнення від відбування покарання з випробуванням. Проте у науковій літературі висловлюються пропозиції щодо подальшого розширення даного переліку за рахунок включення до нього таких видів покарань, як штраф, громадські роботи та арешт [14, с. 435]. Включення арешту у зазначений перелік покарань є виправданим, оскільки цей вид покарання можна розглядати як хоча й короткострокову, але своєрідну «шокову терапію», зважаючи на суворий режим його відбування. Потенційна загроза обмеження свободи слугуватиме стримуючим фактором у поведінці особи.

Доцільність звільнення від відбування покарання з випробуванням у випадку призначення громадських робіт є доволі сумнівною у сучасних умовах. Виконуючи безоплатно суспільно корисні роботи, у засудженого може формуватися повага та шанобливе ставлення до праці та результатів людської діяльності, усвідомлення користі, яку він може принести територіальній громаді, своєї значущості як члена певної суспільної групи. Звільняючи особу від відбування такого виду покарання, зазнає втрат як сама особа як соціальна одиниця, так і суспільство та держава в цілому.

Призначення штрафу як основного виду покарання не дає підстав до застосування ст. 75 КК України. Однак, на думку В. Філонова та Є. Назимка, звільнення від відбування покарання з випробуванням має стати альтернативою штрафу, якщо засуджений не має змоги сплатити останній, за умови покладення на нього судом обов'язку працевлаштування [10, с. 188]. У сучасних умовах життя в Україні така пропозиція є спірною, зважаючи на високий відсоток безробіття, низький рівень або відсутність відповідної освіти у особи, стан здоров'я або інвалідність тощо. Не зважаючи на те, що призначений штраф може стати для особи досить серйозним покаранням, по-перше, він не пов'язаний із позбавленням особистої свободи особи, а тому не призводить до викривлення особистості та втрати нею соціальних зв'язків, а по-друге, у випадку великої суми штрафу законом передбачена можливість розстрочки його виплати певними частинами або заміни на інші види покарання. Позиція законодавця є правильною, оскільки особа, перебуваючи у звичних умовах життя, повинна сама докласти максимум зусиль, щоб сплатити штраф, а не сподіватися на допомогу держави, тим більше виконання нею обов'язку по працевлаштуванню, як це пропонується у літературі. Більше того, судам варто ширше застосовувати передбачену законом можливість призначення штрафу як додаткового покарання у випадку звільнення від відбування основного покарання з випробуванням. Особливого значення це положення набуде у разі встановлення у законодавстві норми, згідно якої частина стягнутих коштів відраховуватиметься на користь потерпілого.

Таким чином, оптимальним вважатиметься варіант, коли законодавець залишить у цьому переліку лише ті покарання, які володіють високим каральним потенціалом, що стимулюватиме засудженого до успішного проходження випробування.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Ефективна реалізація інституту звільнення від відбування покарання з випробуванням залежить від ряду умов, пов'язаних як із удосконаленням законодавства, так і з практикою його застосування. Одним із шляхів підвищення ефективності даного інституту, який охопить обидві вказані площини, є внесення змін до розділу XII КК України «Звільнення від покарання та його відбування»: зокрема, слід розширити перелік покарань, при призначенні яких можливе звільнення від відбування покарання з випробуванням, за рахунок включення до нього арешту; розширити коло обов'язків, які покладаються на звільнену особу. Більше того, зважаючи на широке застосування судами України цього виду звільнення, пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ необхідно прийняти

окрему постанову щодо цього питання. Такий підхід, у свою чергу, позитивно впливатиме на забезпечення єдності практики застосування зазначених норм судами та їх однакового тлумачення.

Крім того, важливо запровадити дієвий контроль за відповідною категорією засуджених на стадії виконання кримінально-правових норм, передбачених ст. ст. 75-79, 104 КК України, особливо, щодо виконання ними обов'язків, покладених судом, з метою забезпечення хоча б мінімального карального впливу на особу протягом іспитового строку.

Загалом, досліджені у статті проблеми являють собою актуальний та перспективний напрямок дослідження, який має важливе значення як для теорії кримінального та кримінально-виконавчого права, кримінології, так і для практики застосування проаналізованих у даній статті норм КК України.

Джерела та література

1. Українське кримінальне право. Загальна частина: підручник / за ред. В. О. Навроцького. – К.: Юрінком Інтер, 2013. – 712 с.
2. Клевцов А. О. Звільнення від відбування покарання з випробуванням неповнолітніх за кримінальним законодавством України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / А. О. Клевцов; Дніпр. держ. ун-ту внутр. справ. – Дніпропетровськ, 2009. – 20 с.
3. Книженко О. О. Звільнення від відбування покарання з випробуванням за кримінальним правом України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / О. О. Книженко; Нац. ун-т внутр. справ. – Х., 2003. – 19 с.
4. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. – 9-те вид., переробл. та допов. – К.: Юридична думка, 2012. – 1316 с.
5. Ткачевский Ю. М. Применение условного осуждения / Ю. М.Ткачевский // Вестник Московского университета. Серия 11. Право. – 2004. – № 5. – С. 20-39.
6. Пронников В. В. Условное осуждение и его правовые последствия: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / В. В. Пронников. – Омск, 2002. – 25 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://law.edu.ru/book/book.asp?bookID=108194>
7. Алексеев И. Н. Условное осуждение в уголовном праве России / И. Н. Алексеев // Государство и право. – 2009. – № 8. – С. 124-126.
8. Бурлакова И. А. Условное осуждение: теоретико-правовые и практические проблемы : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / И. А. Бурлакова. – М., 2003. – 21 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://law.edu.ru/book/book.asp?bookID=124740>
9. Скобелин С. Ю. Условное осуждение: криминологический и уголовно-исполнительный аспекты : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / С. Ю. Скобелин. – Красноярск, 2003. – 24 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://law.edu.ru/book/book.asp?bookID=132291>
10. Філонов В. Реформування інституту звільнення від відбування покарання з випробуванням у світлі сучасних тенденцій гуманізації пенальної політики України / В. Філонов, Є. Назимко // Право України. – 2010. – № 3. – С. 184-189.
11. Хавронюк М. І. Кримінальне законодавство України та інших держав континентальної Європи: порівняльний аналіз, проблеми гармонізації: монографія / М. І. Хавронюк. – К., 2006. – 1048 с.
12. Богатирьов І. Г. Місце та роль звільнення від відбування покарання з випробуванням у системі видів звільнення від покарання, передбачених КК України / І. Богатирьов // Наук. вісник Дніпр. держ. ун-ту внутр. справ. – 2010. – № 1. – С. 152-158.
13. Письменський С. О. Звільнення від покарання та його відбування: проблеми кримінального законодавства та практики його застосування : монографія /С. О. Письменський. – Луганськ : ТОВ «Віртуальна реальність», 2011. – 386 с.
14. Колб О. Г. Щодо деяких питань підвищення рівня спеціальної профілактики в місцях позбавлення волі / О. Г. Колб // Вісник Львів. ун-ту. Серія юридична. – 2004. – Вип. 39. – С. 432-437.

Фидря Ю. Современное состояние и перспективы усовершенствования института освобождения от отбывания наказания с испытанием. Стаття посвящена комплексу вопросов, связанных с применением института освобождения от отбывания наказания с испытанием в Украине. Освещена научная дискуссия касательно отдельных спорных вопросов правовой регламентации этого института. В частности, приведена характеристика его юридической природы, а также проблем реализации целей наказания при его применении. Аргументирована целесообразность назначения отдельных дополнительных наказаний при освобождении от отбывания основного наказания с испытанием. Проанализированы перспективы расширения перечня наказаний, при назначении которых возможно применение такого вида освобождения. Одним из путей повышения эффективности данного института является внесение изменений в раздел XII УК Украины «Освобождение от наказания и его отбывания»: в частности, следует расширить перечень наказаний, при назначении которых возможно освобождение от отбывания наказания с испытанием, и включения

в него ареста; также следует расширить круг обязанностей, которые возлагаются на освобожденное лицо. Пленуму Высшего специализированного суда Украины по рассмотрению гражданских и уголовных дел необходимо принять отдельное постановление по этому вопросу.

Ключевые слова: освобождение от отбывания наказания, испытание, испытательный срок, цель наказания, кара, исправление.

Fidria Y. Actual Position and the Perspective Development of the Release on Probation Institute. The article is devoted to the integrated issues connected with the application of the release on probation institute in Ukraine. The scientific debate on certain controversial issues of legal regulation of the institute are highlighted. In particular, the legal nature of the release on probation has been defined. The problems of goals implementation of punishment in the application of this type of release have been highlighted. In particular, the legal nature of the release on probation has been defined. It appears that this type of release on the one hand is a form of implementation of criminal responsibility and on the other it is some intermediate criminal law measures between punishment and discharge from punishment. The prospects for expanding the list of punishments and according to this appointment it is possible to release on probation are analyzed. One way to improve the efficiency of the institution is making changes to Section XII of the Criminal Code of Ukraine «Exemption from punishment and its serving»: in particular, to expand the list of punishments, the appointment of which may release from probation, and the inclusion of the arrest; expand the range of responsibilities that are assigned to the released person. Plenum of the Supreme Specialized Court of Ukraine for Civil and criminal cases should take a separate explanation on the matter.

Key words: release on probation, probation, probation term, punishment, correction of a convicted person.

УДК 614.256

В. Цимбалюк

Кримінальна відповідальність медичних працівників за злочини проти життя та здоров'я особи: напрямки реформування законодавства

У статті висвітлюються проблемні питання кримінальної відповідальності медичних працівників за вчинення злочинів проти життя і здоров'я особи. Здійснено аналіз законодавчого регулювання кримінальної відповідальності медичних працівників за даний вид злочинів в зарубіжних країнах та сформульовано на цій основі пропозиції, спрямовані на вдосконалення законодавства України. КК України варто доповнити спеціальною нормою про позбавлення життя невиліковно хворої людини з мотивів жалю, визначивши спеціального суб'єкта даного злочину – медичного працівника. Також має бути криміналізовано медичну стерилізацію особи проти її волі.

Ключові слова: медичний працівник, кримінальна відповідальність, злочини проти життя та здоров'я особи, евтаназія, штучне переривання вагітності.

Постановка наукової проблеми та її значення. Проблема кримінальної відповідальності медичних працівників досі залишається дискусійною, оскільки вона зачіпає не лише правовий, а й медичний аспекти. Особливої актуальності вона набуває з розвитком науково-технічного прогресу та біомедицини, що з однієї сторони носять позитивний характер, оскільки дозволяють поліпшити якість медичного обслуговування та підвищити його рівень, але водночас можуть завдати негативних наслідків природі людини, у зв'язку з чим виникає необхідність вироблення механізмів протидії та криміналізації нових кримінально-правових проявів.

Метою та завданням статті є дослідження окремих аспектів кримінальної відповідальності медичних працівників за злочини проти життя і здоров'я особи, вивчення зарубіжного досвіду з цього питання та визначення на цій основі напрямків вдосконалення вітчизняного законодавства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми кримінальної відповідальності медичних працівників за злочини проти життя і здоров'я періодично привертають увагу як українських, так і зарубіжних теоретиків та практиків. Зокрема, питання кримінальної відповідальності медичних працівників за злочини проти життя і здоров'я особи були предметом дослідження таких вчених як І. М. Авдєєва, В. В. Балабко, Р. В. Вереші, В. О. Глушкова,